

ASCOBANS Återhämtningsplan för Östersjöns tumlare (Jastarniplanen)

Bakgrund

Trots att tumlaren jämfört med andra valarter fortfarande är talrik i hav världen över så har den minskat kraftigt i vissa delar av sitt utbredningsområde, kanske särskilt i Östersjön. Det finns flera troliga anledningar till tumlarens nedgång, bland annat kommersiell jakt under 1900-tales början, periodvis hög dödlighet under hårda isvintrar och habitatdegradering av olika slag. Oavsett dessa faktorer så är det högst sannolikt att oavsiktlig dödlighet i fiskeredskap (bifångst) har spelat en viktig roll i att reducera tumlarpopulationen i Östersjön, och att bifångsterna nu bidrar till att tumlarna inte återhämtar sig.

ASCOBANS och andra internationella organ (IWC, IUCN, HELCOM) har länge sett behovet av en plan för Östersjötumlarens återhämtning.

Jastarniplanen är resultatet av ett internationellt samarbete under ASCOBANS. ASCOBANS parter antog under sitt andra möte (Bonn, Tyskland, november 1997) en resolution om oavsiktlig fångst av småvalar, som inbjöd parter och angränsande stater att utveckla en återhämtningsplan för tumlarna i Östersjön. Jastarniplanen är kulmen på en rad vetenskapliga initiativ och möten sedan dess. Det förberedande arbetet inkluderade överläggningar i ASCOBANS Östersjögrupp (AÖG), och en workshop ägde sedan rum i Jastarnia, Polen, den 9-11 januari 2002. AÖG var en mindre grupp som bestod av enbart forskare, men till Jastarnia kom 40 personer från fiskeriorganisationer, miljöorganisationer, regeringar, internationella konventioner och andra institutioner i sex av Östersjöstaterna. Detta var helt i linje med ASCOBANS mål att involvera så många regionala experter och andra intressenter som möjligt i processen.

Planens må

ASCOBANS har ett delmål som innebär att tumlarpopulationen i verkliga Östersjön ska nå 80 % av "carrying capacity". Analyser har indikerat att detta bara kan uppnås om bifångsterna i detta område reduceras till två tumlare eller färre per år (detta kan jämföras med den uppskattade minsta bifångsten idag på sju djur).

Därför är målsättningarna med återhämtningsplanen:

1. att omedelbart implementera förebyggande åtgärder för att reducera bifångsterna till två tumlare eller färre i den del av Östersjön som inventerades 1995,
2. att förbättra kunskaperna inom viktiga ämnesområden så fort som möjligt, och
3. att utveckla kvantitativa mål för återhämtningen vartefter som man får ny information om populationens status, bifångster och andra hot.

Både ASCOBANS Östersjögrupp och den workshop som hölls i Jastarnia underströk att en reduktion av bifångsterna var av högsta prioritet för Östersjötumlarnas återhämtning, och att åtgärder för att uppnå detta skulle starta omedelbart. Erfarenheter från andra områden har visat att man inte bör förlita sig på en enda metod för att åstadkomma lägre bifångstfrekvenser, utan att man bör använda sig av flera metoder. Detta eftersom det alltid finns en osäkerhet i utfallet av individuella åtgärder.

Att nå målen

Bland det viktigaste i alla de följande rekommendationerna för en reduktion av bifångsterna, är att fiskare och deras representanter är involverade i implementeringen.

För att nå målet att minska bifångsterna till ovan nämnda gräns, förespråkar Jastarniplanen följande åtgärder:

1. Reduktion av fiskeansträngning i vissa fisken

Det mest effektiva sättet att minska bifångsterna är att reducera eller helt eliminera fiske med redskap som man vet orsakar stora bifångster av tumlare. Därför förespråkar Jastarniaplanen åtgärder som minskar fiskeansträngningen med drivgarn och bottengarn i Östersjön.

Fiskeansträngning inkluderar både mängden använda nät och tiden som näten ligger i vattnet. Eftersom förlorade nät; spökgarn, representerar en faktisk fiskeansträngning i Östersjön så skulle en uppreisning av sådana ge en minskning av bifångster utan att påverka fiskets avkastning.

2. Ändrade fiskemetoder, från redskap som man vet orsakar bifångster (tex. drivgarn och bottengarn) till alternativa redskap som anses mindre skadliga

Att byta till redskap som är mindre skadliga för tumlare är ett sätt att minska bifångsterna men ändå bibehålla fisket på dagens nivåer. Jastarniaplanen rekommenderar därför att försök med fiskfällor, fiskburar och långrevar omedelbart påbörjas, med ett långsiktigt mål att helt ersätta bottengarn i torskfisket, särskilt i områden där tumlare finns eller förväntas finnas regelbundet. Utvecklingen och introduktionen av alternativa redskap i Östersjöns torskfiske bör ges hög prioritet. Utvecklingsarbetet bör koordineras mellan Östersjöländerna och implementering bör ske så fort man kan demonstrera kostnadseffektivitet.

Att byta från drivgarn till andra redskap skulle högst sannolikt gynna tumlarna, och länderna kring Östersjön rekommenderas därför att noga överväga att byta ut drivgarnen i områden där bifångster av tumlare förekommer eller kan förekomma. I Jastarniaplanen understryks att sådana förändringar av fiskemetoder bör övervägas i samarbete med fiskeriövervakningsmyndigheter. Ett byte av fiskemetod för att gynna tumlarna måste ses i ljuset av möjliga oönskade effekter på fisken eller andra livsformer.

3. Sammanställning av standardiserade data på fiskeansträngning

All reduktion av fiske med drivgarn och bottengarn i områden som används av tumlarna förväntas ha positiva effekter på bifångsterna. Det är dock önskvärt att minskningar av fiskeansträngningen (och andra sätt att minska bifångsterna) särskilt riktas mot högriskområden. Identifiering av sådana områden beror åtminstone delvis av vetenskap om var, när och hur mycket fiske som äger rum. Därför är en av rekommendationerna att ASCOBANS bör genomföra, eller lägga på andra att genomföra, en studie för att sammanställa data på fiskeansträngning i Östersjön.

Det är viktigt att understryka att varken studien själv eller påföljande studier ska användas som en ursäkt att skjuta upp andra åtgärder ur planen. Ett följdokument som bör sammanställas snarast och som ska vara tillgängligt via ASCOBANS är en sammanfattning av var och när bifångster av tumlare har dokumenterats i Östersjön.

4. Implementering av kortsiktigt pingerprogram

Eftersom det kan ta flera år innan nödvändiga minskningar av fiskeansträngning och byte till alternativa fiskemetoder helt har implementerats, så rekommenderas att pingers ska vara obligatoriskt i vissa högriskområden och –fisken under en period på två till tre år.

Omedelbara och fortsatta åtgärder

Det är viktigt att denna återhämtningsplan och rekommendationerna i den implementeras så snart som möjligt. Planen föreslår dessutom en process med utvärdering och revision av planen åtminstone vart femte år. Den första utvärderingen bör ske tre år efter introduktionen av pingers. Den föreslår också att Östersjöländerna (både ASCOBANS parter och icke parter) årligen förser ASCOBANS med aktuell information om hur åtgärder har vidtagits.

Samarbete mellan ASCOBANS och andra regionala och internationella organ

Trots att ASCOBANS är det enda internationella organ som uttryckligen arbetar för att förbättra bevarandestatusen hos tumlare i Östersjön, så finns det andra regionala och internationella organisationer som är viktiga för att förbättra miljön och reglera fisket i Östersjön. Jastarniaplanen betonar därför vikten av nära samarbete mellan ASCOBANS och dessa andra organ, särskilt IBSFC som är den internationella fiskeriövervakningsorganisationen i regionen, och HELCOM.

För mer information kontakta

ASCOBANS sekretariat
Martin-Luther-King-Str. 8
53175 Bonn, Tyskland
Tel +49 228 815 2416 Fax +49 228 815 2440
ascobans@ascobans.org eller www.ascobans.org

